

върви къмъ своитѣ първоначални форми: то започна отъ комунизма, къмъ него ще се върне, съ тая разлика, че новата форма ще е по-висша, по-развита.¹⁾ Но Рускиятъ народъ е запазилъ първоначалната форма на комунизма, къмъ който води съврѣменното економическо развитие: остава на новата „народна революция“, която ще настѣпи, когато маситѣ възприематъ „социалистическия идеалъ“, да я развие по-нататѣкъ, да я осъвършенствува. Русия нито ще мине, нито трѣбва да мине прѣзъ капитализма, за да стигне до социализма: безъ да страда отъ язвата на капитализма, тя ще осъществи социализма. Нужно е само да се просвѣти народа отъ революционната интелигенция („лучшихъ людей“), която въ дадениятъ случай трѣбва добръ да познава своитѣ „длъжности“ и „отговорности“.

Съ тѣзи идеи и съ своеобразниятъ „социализмъ“ на П. Ж. Прудона, който намираше голѣма свобода всждѣ, кждѣто дребнобуржуазната култура подавя начинающето се капиталистическо развитие, Христофоръ Петковъ борилъ своитѣ противници въ одеската конспирация —: тѣхъ той се помжчилъ да усвои, защото друга литература въ Русия нито е съществувала, нито е могла да проникне. Спомнете си, че въ Русия отъ всичко най-малко се разпространяваше прѣзъ 60-тѣ години научния социализмъ, провъзгласенъ чрѣзъ Ко-

¹⁾ Н. Г. Чернишевскій, Сочиненія, т. VI, §182. Като говори за лионскитѣ тъкачи, Чернишевски вижда тѣхното спасение въ „децентрализацията на производството“. За лионскитѣ работникъ, пише Ч., „начало за освобождението му отъ господаря се заключава въ устрояване на своя собствена занаятчийница извънъ градътъ“. По-надолѣ, като говори съ какви срдства ще се постигне това, продължава: „За начало би било достатъчно, ако се образуватъ дребни хазяйства и мастерски на отдѣлнитѣ сѣмейства, а сетиѣ нѣма да е труденъ прѣходътъ къмъ дружества и наредба, на обща смѣтка фабрики съ механически двигатели“.